Досије *Долар*

ДА ЛИ СЕ СВЕТ ДОИСТА ПРИПРЕМА ЗА КРАХ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА ЗАСНОВАНОГ НА АМЕРИЧКОЈ МОНЕТИ БЕЗ ПОКРИЋА? (2)

Имплозија монетарног мехура

„Постојећи финансијски систем одржавају готово искључиво велики повериоци САД, који се боје да њихови дужници наједном пропадну. Те земље – Кина, Јапан, Тајван и Јужна Кореја, пре свих – не желе да се нагло ослободе свих својих потраживања, јер би се вредност америчких обвезница које већ имају напросто срушила. Зато они, засад, радије прогресивно репрограмирају своја потраживања како би смањили део америчких дугова. Зато настављају да купују америчке државне обвезнице. Али, показатељи су јасни, даље одржавање такве ‚хегемоније долара' много је скупље и опасније од озваничења краја тог паразитског система без преседана у познатој историји света"

Пише: Пјер Марти

Свет је на прагу највеће финансијске кризе, горе од оне из 1929. године.

Рањивост целог света данас је већа него рањивост неке развијене економије из двадесетих година прошлог века, јер сада скоро све земље света имају једну једину монету као интерну монету и монету међународне трговине. Такође, за разлику од стања оног доба, када су неке главне девизе (енглеска фунта, швајцарски франак, француски франак) имале гаранцију у злату и почивале на солидним привредама, монета на којој се данас темељи сва светска међународна трговина нема, са једне стране, никакву правну заштиту, а са друге „лежи" на дефицитарној привреди (у ствари, налази се у равнотежи коју вештачки одржавају спољне силе), односно реч је о монети чија теоријска вредност је негативна са економског и финансијског гледишта.

СИСТЕМ ПАРАЗИТИЗМА

Онај ко данас има доларе нема у руци обвезнице о власништву над залихом злата која се чува негде у САД, он нема облигације неке владе која има позитивно стање, нити друштвени улог у економији чији је годишњи резултат позитиван. Онај ко има долар има део дуга, он не може да прода тај папир за звечећу монету, већ, напротив, ако жели да се отараси своје зелене новчанице, он мора да плати део тог дуга кога би хтео да се лиши.

Таква је, бар, теорија на светском нивоу у вези са постојећим залихама долара. Међутим, све док већина власника брине да не изнесе на тржиште своје доларе, јер би им котација била негативна, а поред тога тежи да их купи и дупло више (правећи се да верује да ће једнога дана предузеће Сједињене Државе Америке имати добит и да ће да дели дивиденде), тржиште ће имати потражњу за тим пасивним уделом, чија котација је вештачки позитивна, бар док је потражња већа од понуде. Очигледно је да Сједињене Државе Америке будно пазе да бар мали део потражње оставе незадовољеним, тако да потражња увек буде већа од њихове понуде. При том, моћним средствима стално изазивају вештачки раст тражње и нимало се не узбуђују што штампају гомиле зеленог

папира.

Мало смо поједноставили ствар, јер оно што продају САД нису баш новчанице, већ државне обвезнице или облигације америчке централне банке (државне позајмице), које су, скоро да није потребно да поновимо, дефицитарне.

Та жудња за деловима дуга очигледно подсећа на бум *dotcoms*-а или фирми из сектора интернета („нова економија") с краја деведесетих година прошлог века. Интензивна пропаганда фабулозних обећања тог тржишта омогућила је фирмама које су структурално дефицитарне да продају за велики новац акције само пар месеци пре краха који је програмиран, понекада, већ приликом формирања фирме. Створи се фабулозна фирма, продају се акције (ако је могуће и на берзи), испразни се (преко фараонских плата) тако напуњена благајна, затим се препусти банкарима да прогласе судску ликвидацију (конфискују три рачунара и прогласе немогућност исплате три хиљаде акционара). Једнога дана та прича није више могла да прође, није више било поверења и сав успон на берзи се на крају срушио, остављајући милионе ојађених штедиша.

ЕКСПЛОАТАЦИЈА СТРАХА ПОВЕРИОЦА

Ту причу одржавају велики амерички повериоци, који се боје да њихови дужници наједном пропадну. Те земље не могу да покушају да се наједном ослободе свих својих потраживања, јер би се вредност америчких обвезница које имају наједном срушила, па зато они радије прогресивно репрограмирају своја потраживања у циљу да смање део непокривених потраживања (САД их називају несолвентним). Те земље (Кина, Јапан, Тајван и Јужна Кореја, пре свих) зато настављају да купују америчке државне обвезнице како би избегле драстични пад вредности оних обвезница које већ имају, али истовремено купују и неку другу монету, у још већој пропорцији (уз тешкоћу да нађу нешто да купе што није изражено у доларима).

Истовремено, велики повериоци, који су велики светски извозници, и даље вребају прилику да искористе повољности на тржиштима са правим девизама, јер извозити у Европу значи бити плаћен у доларима, извозник добија папир који не одговара вредности продате робе (осим, ако је и сировину платио доларима) нити солидности привреде увозника. Са друге стране, потреба за новом монетом у међународној размени их смирује у погледу њихових монетарних резерви, њихове способности плаћања и континуитета међународне трговине независно од долара.

Али ни те нове монете за размену нису заштићене од шпекулација, јер они који почињу сада да их гомилају, знају да ће њихова вредност нагло да се промени, без обзира на солидност привреде коју представљају, онда када се долар сруши. Тако и овај излаз постаје све мање прихватљив. Привидно, за сада нико не жели да га убрза, али сви се (кришом) припремају за ту могућност, што приближава дан када ће се то десити.

Са своје стране Сједињене Државе немају ни вољу ни способност да опет успоставе равнотежу, односно да пређу са економије увоза и потрошње на економију производње и извоза (или бар самодовољности), нити да почну да враћају дуг у односу на рок доспећа. Напротив, оне узимају све више позајмица, промовишући у свету усвајање обрачунског система који поспешује магловитост обрачуна и релативност представљања таквих обрачуна акционарима (*International Accounting Standards* или *International Financial Reporting Standards*, који су примењени у Европи почев од 2005. године) и убрзавају издавање обвезница да би их покрили. Зато су Федералне резерве САД престале, од 23. марта ове године, да дају податке о укупном износу долара у оптицају у свету.

Као да неки тешки болесник који, да би сузбио болове, гаси светло... То може да буде потез који ће изазвати ланчану реакцију. **<**

* Аутор је угледни белгијски финансијски стручњак. Наслов изворника: „Implosion de la bulle monetaire”

(Јун 2006)

(1) Срце моћи империје

(3) Узрок панике не помињати

(4) Уносност чудовишног дуга